

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Analitinė apžvalga
22/67

2022-08-08

Talentų pritraukimo politika ES valstybėse narėse ir kai kuriose pasaulio valstybėse

Šiame darbe yra pristatoma talentų pritraukimo politika dalyje ES valstybių narių ir kai kuriose pasaulio valstybėse. Darbe cituojami keli pagrindiniai reitingai, atspindintys situaciją darbe pristatomose šalyse. Tai Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) 2019 m. sudarytas „Talentų patrauklumo rodiklis“ (šiame reitinge buvo vertinamos šalių stipriosios ir silpnosios pusės, susijusios su jų gebėjimu pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus, turinčius aukštojo mokslo kvalifikaciją, ypač magistro ar daktaro laipsnį)¹, 2021 m. „Business School for the World – INSEAD“, „Accenture“ ir „Portulans Institute“ sudarytas Pasaulinis talentų konkurencingumo indeksas² ir IMD instituto sudarytas Pasaulio talentų reitingas³.

Darbe aptariami Airijos, Australijos, Austrijos, Danijos, Estijos, Ispanijos, Italijos, Jungtinės Karalystės, JAV, Japonijos, Kanados, Liuksemburgo, Nyderlandų, Portugalijos, Suomijos, Švedijos, Šveicarijos ir Vokietijos atvejai.

Priemonės, kuriomis stengiamasi į šalis privilioti talentus skiriasi – vienoms nereikia nieko papildomo daryti, nes aukštas pragyvenimo lygis, socialinės garantijos, aukštas švietimo lygis ir kiti faktoriai patys vilioja žmones atvykti į šias šalis ir mėginti įsitvirtinti (pvz. Šveicarija, Liuksemburgas). Kitos šalys savo ruožtu taiko įvairiausias priemones – nuo mokestinių lengvatų (pvz. Ispanija, Italija, Nyderlandai), stipendijų (pvz. Airija) iki specialių programų, kviečiančių savo srities profesionalus atvykti į šalį ir apšilti kojas ar turėti darbo pokalbius nepatiriant išlaidų (pvz. Estija, Suomija).

Airija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Airija užėmė 6 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Airija užėmė 16 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Austrija užėmė 17 vietą. Įdarbinimo agentūros „Indeed“ atlikto tyrimo duomenimis, Airija yra viena iš 5 Europos valstybių (tyrime iš viso buvo analizuojama situacija 21 Europos šalyje), kuri susiduria ne su protų nutekėjimu (angl. *brain drain*), o su protų atitekejimu (angl. *brain gain*). Kitos keturios protų atitekejimą arba protų importą sėkmingai vykdančios

¹ Organization for Economic Co-operation and Development, Migration Policy Debates No. 19. *How do OECD Countries Compare in their Attractiveness for Talented Migrants?*, May 2019, p. 5:

<https://www.oecd.org/els/mig/migration-policy-debates-19.pdf>

² INSEAD, Accenture, Portulans Institute. *The Global Talent Competitiveness Index 2021 Talent Competitiveness in Times of COVID*: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>

³ IMD. *IMD World Talent Ranking 2021*: <https://www.imd.org/link/88236cb1936140028554bc912329a8a8.aspx>

valstybės – Vokietija, Jungtinė Karalystė, Šveicarija, Liuksemburgas. Tyrėjų duomenimis, aukštesnes pajamas galinčios pasiūlyti valstybės yra patrauklesnės migruoti norintiems kitų šalių piliečiams⁴.

Viena iš Airijoje vykdomų talentų pritraukimo iniciatyvų – „Tech/Life Ireland“. Tai yra vyriausybės finansuojama nacionalinė iniciatyva, kuri kuria Airijos, kaip geriausios vietos vykdyti karjerą technologijų srityje, įvaizdį. Iniciatyva pasitelkiama skaitmeninė ir socialinė žiniasklaida, siekiant pristatyti neprilygstamą gyvenimo būdą, technologijų aplinką ir darbo galimybes Airijoje⁵.

2022 m. liepos 1 d. Airijos premjeras paskelbė apie naujos programos „Innovate for Ireland“, skirtos į šalį pritraukti tarptautinius talentus, pradžią. Pradiniame iniciatyvos etape bus siekiama pritraukti iki 400 aukšto lygio doktorantūros studentų, kurie Airijoje atliks mokslinius tyrimus, susijusius su didelėmis nacionalinėmis ir pasaulinėmis problemomis, tokiomis kaip klimato kaita ir prisitaikymas prie jos, pasaulinė sveikata ir pandemijos, vandens skurdas, skaitmeninė visuomenė, kibernetinis saugumas. Doktorantūros studentams pagal programą bus suteiktas patrauklus paketas, įskaitant 28 000 eurų stipendiją. Ši suma buvo nustatyta palyginus su panašiomis stipendijų programomis tarptautiniu mastu. Programa apims visas susijusias disciplinas – nuo mokslo, technologijų ir inžinerijos iki menų, humanitarinių ir socialinių mokslų⁶.

Bakalauro studijos Airijoje yra nemokamos ES/EEE ir Šveicarijos piliečiams, tuo tarpu magistro ar doktorantūros studijos kainuoja tarp 3 ir 30 tūkst. eurų metams. Trečiųjų šalių piliečiams bakalauro studijų kaina siekia tarp 10 ir 55 tūkst. eurų metams, o magistro/doktorantūros studijos tarp 10 ir 35 tūkst. eurų. Visi tarptautiniai studentai (tiek ES/EEE, tiek trečiųjų šalių piliečiai) turi mokėti ne didesnę kaip 3 tūkst. eurų mokestį per metus už paslaugas studentams, pavyzdžiui, egzaminų laikymą ir paramą klubams bei draugijoms. Šis mokestis skiriasi priklausomai nuo universiteto ir gali keistis kiekvienais metais.

Australija

Australijos patrauklumą ir gerą tarptautinę padėtį tarp konkuruojančių šalių lemia daugybė įvairių veiksnių. EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Australija užėmė pirmąją vietą šalių grupėje. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Australija užėmė 11 vietą. Šiame indekse pirmąją vietą užėmė Šveicarija, antrąją – Singapūras, o trečiąją – Jungtinės Amerikos Valstijos⁷. Tuo tarpu Pasaulio banko 2020 m. sudarytame verslo vykdymo paprastumo reitinge Australija užėmė 14 vietą, o pasauliniame laimės indekse Australija yra 12 vietoje⁸.

Australijos vyriausybė pripažįsta, kad svarbu pritraukti pasaulio talentus ir gabiausius kvalifikuotus migrantus, nes tai susiję su ekonomikos augimo skatinimu ir klestinčios Australijos užtikrinimu. Siekdama padėti įgyvendinti šį tikslą, 2018 m. Vidaus reikalų ministerija pradėjo vykdyti tris programas, skirtas Australijos gebėjimams ir galimybėms pritraukti šiuos migrantus stiprinti.

Bandomoji *Global Talent Employer Sponsored* (GTES) programa, pagal kurią ilgiau veikiančioms ir naujai įsteigtoms įmonėms suteikiama galimybė supaprastinti procesą, leidžiantį

⁴ Indeed. *Brain gain or drain? 2022 Indeed Report*:

https://d341ezm4iqaae0.cloudfront.net/assets/sites/40/2022/06/15132953/Indeed-Brain-gain-or-drain-Report.pdf?isid=enterprisehub_uk&ikw=enterprisehub_uk_externallink_https%3A%2F%2Fuk.indeed.com%2Flead%2Fmobility-report-2022

⁵ Department of Enterprise, Trade and Employment. *Attracting Tech Talent to Ireland*:

<https://enterprise.gov.ie/en/what-we-do/workplace-and-skills/skills-for-enterprise/attracting-tech-talent-to-ireland/>

⁶ Government of Ireland. *Taoiseach and Minister Harris announce Innovate for Ireland - a new initiative to recruit and retain talent*: <https://www.gov.ie/en/press-release/1b902-taoiseach-and-minister-harris-announce-innovate-for-ireland-a-new-initiative-to-recruit-and-retain-talent/>

⁷ INSEAD, Accenture, Portulans Institute. *The Global Talent Competitiveness Index 2021 Talent Competitiveness in Times of COVID*: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>

⁸ World Happiness Report. *Happiness, Benevolence, and Trust During COVID-19 and Beyond*:

<https://worldhappiness.report/ed/2022/happiness-benevolence-and-trust-during-covid-19-and-beyond/#ranking-of-happiness-2019-2021>

įdarbinti specialistus iš užsienio, turinčius nišinių ar pažangiausių įgūdžių, kai laisvų darbo vietų negali užimti australai arba darbuotojai pagal kitas vizų programas.

Bandomasis projektas „Parama inovacijoms Pietų Australijoje“ (angl. *Supporting Innovation in South Australia*, SISA) – tai Pietų Australijos vyriausybės, Sandraugos vyriausybės ir Pietų Australijos inovacijų ekosistemos narių bendros pastangos, kuriomis siekiama pritraukti užsienio verslininkus, kurie Pietų Australijoje plėtotų inovatyvias idėjas ir steigtų naujas įmones.

Programa *Global Talent Independent* (GTI), skirta nustatyti ir pritraukti aukštos kvalifikacijos migrantus, turinčius pažangiausių įgūdžių viename iš dešimties tikslinių sektorių.

Visos trys su talentais susijusios vizų programos papildė kelias jau egzistuojančias programas, kurios suteikia papildomų galimybių sutelkti pasaulinius talentus Australijoje. Tarp papildomų programų yra Verslo inovacijų ir investicijų programa (*Business Innovation and Investment Program*, BIIP) ir Išskirtinių talentų programa (angl. *Distinguished Talent program*).

Pagal GTI programą daug dėmesio skiriama geriausių ir gабiausių aukščiausios kvalifikacijos migrantų, turinčių specializuotų, nišinių įgūdžių ir galinčių įnešti reikšmingą indėlį į svarbiausius Australijos sektorius, pritraukimui. GTI programa talentai atvykti į Australiją buvo skatinami trimis būdais:

- asmenims, kurie yra aukščiausios kvalifikacijos atstovai vienoje iš dešimties svarbiausių pramonės šakų, procesas ir kelias į nuolatinę gyvenamąją vietą Australijoje yra pagreitinamas;
- programa yra lanksti, kad būtų galima nedelsiant atsižvelgti į konkrečius Australijos ekonomikos poreikius ir profesinius reikalavimus. Asmenys turi įrodyti, kad jie yra vieni iš geriausiai pasiekusių savo srityje, turi išskirtinę verslo patirtį ir įrodyti, kad gali uždirbti atlyginimą, viršijantį Sąžiningo darbo didelių pajamų ribą;
- vidaus reikalų ministerijoje įsteigus už pasaulinius talentus atsakingo pareigūno pareigybę, buvo pagreitintas ryšių su pasaulio talentais užmezgimas, bendradarbiaujant su pasaulyje pripažintais universitetais, profesionaliomis įmonėmis ir organizacijomis, kad į Australiją atvyktų talentingi ir kvalifikuoti asmenys.

Nuo bandomosios GTI programos pradžios asmenims ir pareiškėjams, turintiems aukštąjį išsilavinimą, programa pasirodė gana patraukli – 77 proc. programos vizų turėtojų, prieš tai turėjusių laikinąją vizą, gavo nuolatinę vizą⁹. 2020 m. rugsėjį Australijos vyriausybė įsteigė Pasaulinę verslo ir talentų pritraukimo darbo grupę. Darbo grupė skirta pritraukti asmenis ir įmones, galinčias daryti plataus masto įtaką Australijos nacionalinei ekonomikai, kurti darbo vietas ir skatinti augimą.

Kita Australijos vyriausybės sukurta programa, skirta talentams ir kapitalui pritraukti, – tai programa „Išskirtiniai talentai“, specialiai pritaikyta išskirtiniams talentams pritraukti sporto, mokslo, įvairių profesijų ir meno srityse. Šioms kategorijoms priskiriami asmenys turi pasižymėti tarptautinio lygio sėkme ir pripažinimu toje srityje, kurioje jie yra kompetentingi, ir juos turi nominuoti asmuo arba organizacija, turintys atitinkamą reputaciją toje konkrečioje srityje. Be to, Vidaus reikalų ministerija atlieka iškilių talentų programos reikalavimus atitinkančių asmenų vertinimą, siekdama įrodyti, kad jie bus naudingi Australijos bendruomenei kultūriniu, ekonominiu ar socialiniu požiūriu ir kels tarptautinius Australijos standartus akademinėje, meno ar sporto srityse.

Dar vienas būdas, kuriuo Australijos vyriausybė siekia pritraukti talentus ir kapitalą, yra taškais tikrinama kvalifikuotų darbuotojų vizų programa, kuri taikoma kvalifikuotai nepriklausomai vizai (189 vizų poklasis), kvalifikuotai vardinei vizai (190 poklasis) ir kvalifikuoto darbo regioninei (laikinajai) vizai (491 poklasis)¹⁰. Pagal taškų tikrinimo sistemą asmenims skiriami taškai, atsižvelgiant į jų amžių, įgūdžius ir savybes, anglų kalbos mokėjimą, išsilavinimą ir kvalifikaciją, kvalifikuoto darbo stažą ir (arba) vietą, užsienio kalbų mokėjimą, įskaitant įvairius jų partnerių įgūdžius.

⁹ Parliament of Australia. *Attracting talent and capital*:

https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Joint/Migration/SkilledMigrationProgram/Report/section?id=committees%2Freportjnt%2F024650%2F76340#footnote22target

¹⁰ Australia Government, Department of Home Affairs. *Visa List*: <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/getting-a-visa/visa-listing>

Austrija

EBPO „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Austrija užėmė 17 vietą. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Austrija užėmė 18 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Austrija užėmė 6 vietą.

Nuo 2011 m. liepos kvalifikuotų darbuotojų iš viso pasaulio, norinčių persikelti į Austriją, imigracijai taikoma „*Raudona-balta-raudona*“ kortelės (vok. *Rot-Weiß-Rot-Karte*) sistema. Ši kriterijais pagrįsta imigracijos pagal taškus sistema leidžia kvalifikuotiems darbuotojams iš trečiųjų šalių (kita sistema taikoma ES valstybių narių, Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos ir Šveicarijos gyventojams) ir jų šeimos nariams imigruoti į Austriją. Pagal „*Raudona-balta-raudona*“ kortelės sistemą pagrindinis dėmesys yra skiriamas asmens kvalifikacijai, darbo patirčiai, kalbų mokėjimui, amžiui, Austrijoje baigtoms studijoms. „*Raudona-balta-raudona*“ kortelė išduodama 24 mėnesiams ir suteikia teisę įsidarbinti pas darbdavį, dėl kurio jos buvo prašoma. Vėliau galima prašyti išduoti „*Raudoną-baltą-raudoną* +“ kortelę, kuri suteikia neribotas galimybes patekti į darbo rinką. Asmenims, imigruojantiems į Austriją su „*Raudona-balta-raudona*“ kortele, prieš atvykstant į šalį nereikia įrodinėti vokiečių kalbos žinių (jiems netaikomas reikalavimas mokėti vokiečių kalbą prieš imigraciją), tačiau taškai gali būti paskiriami už vokiečių arba anglų kalbos žinias¹¹.

Labai aukštos kvalifikacijos imigrantams taikomos šios sąlygos:

- jiems nereikia pateikti įrodymų, kad prieš imigraciją jiems buvo pasiūlytas darbas;
- kai jie surenka minimalų taškų skaičių (bent 70 iš 100 taškų), jie gauna 6 mėnesių vizą, kad galėtų susirasti darbą Austrijoje (darbo ieškančio asmens viza);
- jei per šiuos 6 mėnesius asmenys randa jų kvalifikaciją atitinkantį darbą, jiems yra išduodama „*Raudona-balta-raudona*“ kortelė be papildomų darbo rinkos testų.

Bakaluro ir magistrantūros studijos Austrijoje yra nemokamos ES/EEE šalių bei Šveicarijos piliečiams. Tuo tarpu trečiųjų šalių studentai už mokslo metus moka tik apie 1,5 tūkst. eurų. Taikomųjų mokslų universitetuose, priklausomai nuo studijų programos ir pilietybės, studijų kaina svyruoja tarp 365 iki 7500 eurų per metus¹².

Danija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Danija užėmė 13 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Danija užėmė 4 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Danija užėmė 5 vietą.

Danijos verslo skatinimo taryba 2019 metais nusprendė pradėti vykdyti keturis projektus, kuriais siekiama pritraukti aukštos kvalifikacijos darbo jėgą iš užsienio¹³. Projektai vykdomi iki 2022 m. pabaigos, tad jų rezultatai dar nėra aiškūs:

- „*Go Vest*“ (skirtas Vesthimmerlando savivaldybei) – projekto metu verslo plėtros organizacija padeda regiono verslininkams susirasti kvalifikuotos darbo jėgos kitose valstybėse, ją įdarbinti ir išlaikyti darbo vietoje. Atvykstantiems užsieniečiams yra siūlomos mentorystės paslaugos, pagalba apsigyvenant, danų kalbos kursai ir kiti privalumai. Projekto biudžetas – 4,1 mln. Danijos kronų¹⁴;
- „*Talent til Denmark*“ (vykdomas visos šalies mastu) – šiam projektui buvo iškeltas tikslas į Daniją pritraukti 400 užsienio šalyse studijas baigusių asmenų, kad šie dirbtų

¹¹ Advantage Austria. IMMIGRATION FROM NON-EU COUNTRIES:

https://www.advantageaustria.org/gm/zentral/business-guide/arbeiten-in-oesterreich/zuwanderung-aus-nicht-eu-staaten/Zuwanderung_aus_Nicht-EU-Staaten.en.html

¹² Study portals. Why study a Bachelor in Austria: <https://www.bachelorsportal.com/countries/3/austria.html>

¹³ Copenhagen Capacity. Talent attraction gets massive support: <https://www.copcap.com/news/talent-attraction-gets-massive-support>

¹⁴ Vesthimmerlands kommune. Go Vest: <https://udvikling.vesthimmerland.dk/projekter/go-vest->

kvalifikuotą darbą Danijoje, taip pat – išlaikyti 350 studijas Danijoje baigusią užsieniečių, kad šie pasilikėtų šalyje. Projekto biudžetas – 64 mln. Danijos kronų;

- „*Future Talent*“ (skirtas Fynui, Pietų Danijai ir Vidurio Jutlandijai) – pagal šią programą buvo atrinkta 30 užsienio šalių studentų, kurie vieną semestrą dalyvavo papildomuose renginiuose su potencialiais darbdaviais, padėjo jiems spręsti įmonėse kylančias problemas¹⁵;
- „*Moving Global Talent*“ (vykdomas Pietų Danijoje) – tai trejų metų trukmės projektas, kuriuo siekiama padėti Pietų Danijos bendrovėms pritraukti, įdarbinti ir išlaikyti didelę paklausą turinčius talentus iš Europos šalių.

Šalyje vykdoma ir daugiau projektų, kuriais siekiama pritraukti talentus ir paskatinti juos pasilikti Danijoje. „*Young Professionals in Denmark*“ yra nemokama, kiekvienais metais nuo spalio iki birželio vykstanti programa, prie kurios prisijungti gali magistrantūros arba doktorantūros studijose besimokantys kitų šalių piliečiai. Šios programos metu jie dalyvauja įvairiuose karjeros renginiuose ir gali surasti būsimą darbo vietą. Studentai taip pat yra mokomi apie darbo kultūrą Danijoje ir kaip geriausiai po studijų galėtų susirasti darbdavį patys¹⁶.

Verta dėmesį atkreipti ir į itin palankią studijų aplinką Danijoje. Bakalauro ir magistrantūros studijos Danijoje yra nemokamos ES/EEE šalių bei Šveicarijos piliečiams, tačiau yra išimties ir trečiųjų šalių piliečiams. Jie taip pat gali studijuoti nemokamai, jeigu turi nuolatinį arba laikiną leidimą gyventi šalyje arba vienas iš tėvų nėra iš ES/EEE šalių, tačiau dirba Danijoje¹⁷.

Estija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Estija užėmė 15 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Estija užėmė 22 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Estija užėmė 19 vietą.

Estijoje šiuo metu yra vykdoma keletas skirtingų, kuriomis siekiama į šalį pritraukti aukštos kvalifikacijos darbo jėgą, kurios didžiausias trūkumas yra jaučiamas IT sektoriuje.

„*Work in Estonia*“ yra valstybės vykdoma programa, kuri skirta tarptautinių talentų pritraukimui. Programa siekiama, kad Estija taptų patrauklia vieta gyventi ir dirbti bei užtikrinti, kad įmonėms būtų kuo paprasčiau įdarbinti ir aprūpinti darbu talentingus užsieniečius. Programos rėmuose užsieniečiai yra skatinami registruotis ir išbandyti galimybę dirbti Estijoje. Atrinkti kandidatai yra pakviečiami į Estiją, kur jiems yra organizuojami darbo interviu, o norintys gali pasilikti ir pradėti dirbti šioje šalyje¹⁸.

„*International House of Estonia*“ yra „*Work in Estonia*“ programos dalis, kuri vieno langelio principu suteikia visą reikiamą informaciją apie įsidarbinimą ir gyvenimą Estijoje norintiems atvykti asmenims ir darbdaviams.

„*e-Residency*“ – tarptautiniai talentai į Estiją tai pat viliojami „e-gyventojų“ sistemos teikiamais privalumais ir galimybėmis beveik visus reikalus tvarkyti elektroninėje aplinkoje.

Nors Estijoje egzistuoja kvotos ne ES šalių piliečių migracijai, startuoliams ir IT įmonėms tokie apribojimai nėra taikomi kviečiant aukščiausio lygio specialistus, kurių mėnesinės pajamos būtų bent dvigubai didesnės už vidutinį bruto darbo užmokestį Estijoje.

„*Startup Visa*“ – šia startuolio viza kiekvienas ne ES veikiantis startuolis, kuris siekia vykdyti inovatyvią veiklą su dideliu plėtros potencialu, gali persikelti į Estiją ir savo veiklą vykdyti šioje šalyje. Kiekvienas reikalavimus atitinkantis startuolis gali pildyti prašymą.

¹⁵ Aarhus university. *Future Talent Denmark*: <https://bss.au.dk/future-talent-denmark>

¹⁶ The state of Denmark. *A global network of top talent*: <https://student.state-of-denmark.com/career-programmes/young-professionals-in-denmark>

¹⁷ Study portals. *Study in Denmark: Tuition Fees and Living Costs*: <https://www.mastersportal.com/articles/342/study-in-denmark-tuition-fees-and-living-costs.html>

¹⁸ HuntLab. *Estonia redoubles efforts to attract global IT talent*: <https://www.huntlab.ee/reading/estonia-redoubles-efforts-to-attract-global-it-talent>

Skaitmeninio klajoklio viza – tai dar viena galimybė užsienio šalyse dirbantiems piliečiams atvykti ir išbandyti gyvenimą Estijoje. Kitose šalyse dirbantys piliečiai, kurie nėra pririšti prie darbo vietos, gali atvykti į Estiją ir gyventi bei dirbti iš čia 1 metų laikotarpį. Su skaitmeninio klajoklio viza asmenims taip pat yra suteikiama galimybė 90 dienų keliauti Šengeno zonoje¹⁹.

Studijos estų kalba šalyje yra nemokamos, tačiau trečiųjų šalių piliečiams programos anglų kalba yra mokamos. Tiesa, doktorantūros studijos Estijoje yra nemokamos, nepriklausomai nuo žmogaus tautybės, o kai kuriose vietose doktorantas gali lengvai gauti ir darbą²⁰.

Ispanija

Ispanija nėra itin aukštas vietas talentų pritraukimo reitinguose užimanti valstybė, tačiau šalis ėmėsi veiksmų, kad taptų patrauklesne šalimi aukštą išsilavinimą turintiems asmenims. 2021 m. pabaigoje Ispanijos Vyriausybė patvirtino Startuolių įstatymo projekto pirminę versiją, pagal kurią Ispaniją siekiama paversti pirmaujančia investicijų, novatoriško verslumo ir talentų pritraukimo srityje²¹.

Įstatymo projekte numatytos svarbios mokesčių priemonės, pašalintos biurokratinės kliūtys ir lankstesnė pradedančiųjų įmonių steigimo ir investavimo į jas tvarka. Jame taip pat numatytos svarbios priemonės, skirtos tarptautiniams talentams pritraukti ir vietiniams talentams susigrąžinti, skatinančios nuotolinių darbuotojų ir skaitmeninių klajoklių įsikūrimą Ispanijoje. Įstatyme nustatomos reikšmingos mokesčių lengvatos startuoliams, investuotojams ir darbuotojams, įskaitant palankiausią ES akcijų pasirinkimo sandorių gražos traktavimą.

Bendrovės steigimo procedūros Ispanijoje supaprastintos iki vieno žingsnio ir jas galima atlikti internetu be notaro ar registro išlaidų. Taip pat sukuriamas vieno langelio principas, skirtas deklaruoti inovacinę bendrovės pobūdį ir pasinaudoti įstatymo projekte numatytais lengvatomis.

Įvedamos svarbios mokestinės priemonės, pavyzdžiui, ketveriems metams sumažinamas pelno mokestis ir šalyje nuolatos nereziduojančių asmenų pajamų mokestis (nuo 25 proc. iki 15 proc.), taip pat palūkanos ir mokesčių skolos mokėjimo atidėjimas be indėlių.

Įstatymu padidinama didžiausia atskaitytina suma investicijoms į naujas arba neseniai įsteigtas bendroves (nuo 60 000 iki 100 000 eurų per metus), atskaitymo tarifas padidinamas nuo 30 proc. iki 50 proc. ir pratęsimas laikotarpis, per kurį bendrovė laikoma „neseniai įsteigta“.

Siekiant pritraukti talentus, patobulinta nuolatos Ispanijoje negyvenančių asmenų pajamų mokesčio tvarka. Tai taikoma vadovams ir startuolių darbuotojams, investuotojams ir skaitmeniniams klajokliams – žmonėms, kurie laikinai apsigyvena Ispanijoje ir dirba nuotoliniu būdu, – bei jų šeimoms. Jie turi teisę gauti specialią vizą iki 5 metų. Įstatymo projekte talentų sugrįžimas skatinamas sutrumpinant ankstesnį negyvenimo Ispanijoje laikotarpį iki 5 metų, kad būtų galima pasinaudoti šiuo specialiu režimu.

Verslininkams, kurie tuo pat metu dirba kitoje darbovietėje kaip samdomi darbuotojai, nebereikės du kartus mokėti įmokų į socialinės apsaugos sistemą.

Skatinamas bendradarbiavimas su valdžios institucijomis, universitetais, viešosiomis mokslinių tyrimų organizacijomis ir technologijų centrais, numatant „smėlio dėžių“ arba bandomųjų licencijų kūrimą reguliuojamuose sektoriuose.

Vyriausybė skyrė finansinių išteklių startuolių augimui skatinti, pavyzdžiui, „FondoICO Next Tech“, į kurį planuojama investuoti iki 4 mlrd. eurų, ir „Empresa Nacional de Innovación“ (ENISA), skirtą besikuriančioms moterų vadovaujamoms įmonėms, kurios biudžetas siekia 51 mln. eurų ir kurios tikslas yra sumažinti lyčių atotrūkį novatoriško verslumo srityje.

¹⁹ Invest in Estonia. *Estonia attracts talent*: <https://investinestonia.com/wp-content/uploads/eas-talent-a4.pdf>

²⁰ Educations. *Study in Estonia*: <https://www.educations.com/study-guides/europe/study-in-estonia/tuition-fees-13578>

²¹ Ministerio de asuntos economicos y transformacion digital, *The Government adopts the draft Startup Law, placing Spain at the forefront to attract investments, innovative entrepreneurship and talent*: https://portal.mineco.gob.es/en-us/comunicacion/Pages/211210_agenda.aspx

Italija

Italija įvairiuose reitinguose neužima aukštų pozicijų. Ilgą laiką pritraukti specialistus iš užsienio šalių į Italiją buvo didelis iššūkis dėl vyraujančių didelių mokesčių, tačiau nuo 2020 m. šalyje padėtis pasikeitė, nustatius atitinkamas lengvatas į šalį dirbti atvykusiems užsieniečiams. Svarbiausias dėmesys yra atkreipiamas į šias detales²²:

- penkerius metus 70 proc. pajamų, gautų iš laisvai samdomo darbo, darbo pagal darbo sutartį ar pensijos, bus laikomos neapmokestinamomis, jeigu: 1) darbuotojas nebuvo Italijos rezidentas per du mokestinius laikotarpius iki mokestinės rezidencijos perkėlimo į Italiją (nebe penkis, kaip buvo numatyta pirminėje formuluotėje); 2) darbuotojas sutinka likti Italijoje bent dvejus metus; 3) darbas daugiausia yra atliekamas Italijoje.
- ši lengvata taikoma visiems darbuotojams, o ne tik vadovaujančias pareigas einantiems asmenims ir turintiems aukštąjį / specialisto išsilavinimą ar mokslinį laipsnį.
- tvarka taip pat taikoma verslų pajamoms, kurias gauna į Italiją grįžę asmenys, pradėję verslą nuo 2020 m.
- šalyje taip pat numatyti dar keli 10 metų trukmės laikotarpiai, kuriems taikomi kiti neapmokestinamų pajamų dydžiai: 50 proc. apmokestinamųjų pajamų darbuotojams, turintiems bent vieną išlaikomą ar jaunesnį nei 18 metų vaiką, arba tiems, kurie įsigyja būstą Italijoje po persikėlimo į šalį arba per 12 mėnesių iki persikėlimo; 90 proc. apmokestinamųjų pajamų – darbuotojams, turintiems bent tris išlaikomus ar jaunesnius nei 18 metų vaikus.
- neapmokestinamų pajamų suma universaliai padidėja iki 90 proc. jeigu darbuotojas persikelia gyventi į šiuos regionus: Abrucą, Bazilikatą, Kalabriją, Kampaniją, Molizę, Apuliją, Sardiniją arba Siciliją.

Japonija

Japonija, nors anksčiau minėtuose reitinguose neužima aukštų vietų, taip pat domisi aukštos kvalifikacijos darbuotojais ir asmenimis, turinčiais įgūdžių, kurių šaliai labai reikia. Siekdamas pritraukti norimą skaičių aukštos kvalifikacijos darbuotojų, Japonijos valdžios institucijos 2012 m. pritaikė Vakarų šalyse taikomą taškų sistemą, pagal kurią vertinama, ar imigrantai atitinka imigracijos reikalavimus, remiantis tokiais kriterijais kaip kvalifikacija, kalbų mokėjimas, profesinė patirtis ir pan.

Tinkami kandidatai yra darbuotojai iš kitų šalių, kurie užsiima „pažangia akademinių tyrimų veikla“, „pažangia specializuota ir (arba) technine veikla“ arba „pažangia verslo valdymo veikla“. Atsižvelgiant į tokius kriterijus, kaip akademinis išsilavinimas, profesinės karjeros istorija, metinis darbo užmokestis ir pan., kiekvienam kandidatui skiriami taškai, o kandidatams, surinkusiems taškų sumą, lygią iš anksto nustatytam skaičiui arba jį viršijančią, taikomos lengvatinės imigracijos sąlygos.

Įprastinė darbo viza neleidžia jos turėtojai pasilikti Japonijoje ilgiau nei penkerius metus ir nesuteikia teisės dirbti kitokio darbo, nei numatyta vizoje. Pagal taškų sistemą atvykę profesionalai, priešingai, kai kuriais atvejais turi galimybę pratęsti savo buvimą iki neriboto laikotarpio ir tuo pačiu metu užsiimti keliomis veiklomis, priskiriamomis skirtingoms vizų kategorijoms.

Siekdama žengti dar toliau, Japonijos vyriausybė 2017 m. pristatė „Japonijos žaliąją kortą aukštos kvalifikacijos užsienio specialistams“. Užsieniečiai, kurie laikomi itin aukštos kvalifikacijos darbuotojais, gali pateikti prašymą nuolat gyventi Japonijoje išbuvę čia tik vienerius metus, o ne penkerius, kaip iki šiol. Naudodama šias sistemas vyriausybė tikisi pritraukti daug užsienio specialistų, kurie atliks aktyvų vaidmenį Japonijos ekonomikoje.

²² Italy's New Foreign Talent Attraction Tax Incentives: <https://housinganywhere.com/Italy/tax-incentives-italy>

2019 m. balandį Japonija nustatė naują galimybę asmenims atvykti į šalį ir joje dirbti pagal konkrečios kvalifikacijos statusą (angl. *Specified Skilled Worker*, SSW)²³. Pagal SSW statusą siekiama priimti gabius specialistus iš užsienio šalių dirbti tam tikrose Japonijos pramonės srityse, kad jie galėtų pradėti dirbti be išankstinio pasirengimo. SSW statusas yra taikomas keturiolikai profesijų/sričių²⁴:

- slauga;
- pastatų valymo valdymas;
- mašinų dalių ir įrankių pramonė;
- pramonės mašinų pramonė;
- elektros, elektronikos ir informacijos pramonė;
- statybos pramonė;
- laivų statybos ir laivų mašinų pramonė;
- automobilių remontas ir techninė priežiūra;
- aviacijos pramonė;
- apgyvendinimo pramonė;
- žemės ūkis;
- žuvininkystės ir akvakultūros pramonė;
- maisto produktų ir gėrimų gamyba;
- maitinimo paslaugų pramonė.

Asmenys, galintys dirbti Japonijoje pagal SSW statusą, turi būti vyresni nei 18 metų, geros sveikatos, turėti reikiamų profesinių įgūdžių ir mokėti japonų kalbą, kad galėtų iš karto dirbti be jokio specialaus apmokymo. Įgūdžiai ir japonų kalbos mokėjimas yra patvirtinami Japonijoje atliekamu testu. Iš viso asmuo gali dirbti ne ilgiau kaip 5 metus, tačiau negali atsivežti savo šeimos. Be to, pagrindinis skirtumas nuo kitų schemų leidžiančių dirbti Japonijoje yra paramos sistema. Būdami Japonijoje, nuo atvykimo iki išvykimo į gimtąją šalį, iš darbdavio galite gauti įvairią paramą, susijusią su gyvenimu ir darbu. Asmenims yra siūloma eilė privalumų²⁵.

Jungtinė Karalystė

Jungtinė Karalystė (JK) EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ užėmė 16 vietą šalių grupėje. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse JK užėmė 12 vietą. IMD instituto sudarytame Pasaulio talentų reitinge JK užėmė 21 vietą. JK yra viena iš pirmaujančių Europos ekonomikų, pritraukiančių, ugdančių ir išlaikančių pasaulinius talentus. JK galiojantys lankstūs darbo įstatymai padeda įmonėms samdyti darbuotojus taip, kad jie atitiktų jų poreikius. Galimi įvairūs sutarčių variantai: nuo darbuotojų, dirbančių visą darbo dieną, ne visą darbo dieną, agentūrų darbuotojų iki laisvai samdomų darbuotojų, konsultantų ir rangovų. Laisvė įdarbinti darbuotojus greitai ir tiek laiko, kiek reikia, padeda įmonėms reaguoti į besikeičiančias aplinkybes. Pati darbo jėga JK yra itin mobili, tad įmonės bet kurioje JK vietoje gali rasti jiems reikiamus įgūdžius turinčių asmenų.

Asmenys gali teikti prašymą ir gauti globalaus talento vizą, jeigu dirba akademinėje ar mokslinių tyrimų srityje, meno ir kultūros srityje arba skaitmeninių technologijų srityje. Paprastai globalaus talento vizos galite prašyti tik tada, jei sėkmingai pateikėte paraišką, kad esate lyderis arba potencialus lyderis savo srityje. Reikalavimus atitinkantį apdovanojimą laimėję asmenys gali prašyti

²³ Keiichiro Hamaguchi. *How Have Japanese Policies Changed in Accepting Foreign Workers?:* <https://www.jil.go.jp/english/jli/documents/2019/014-01.pdf>

²⁴ Ministry of Foreign Affairs of Japan. *Japan is looking for Specific Skilled Workers!:* <https://www.mofa.go.jp/mofaj/ca/fna/ssw/us/index.html>

²⁵ Privalumų sąrašą galima rasti čia: Ministry of Foreign Affairs of Japan. *Support system for SSWs:* <https://www.mofa.go.jp/mofaj/ca/fna/ssw/us/registration/>

vizos be papildomų įrodymų. Asmenys JK gali gyventi ir dirbti ne ilgiau kaip 5 metus, o vėliau pasistiegti vizos galiojimą²⁶.

Šių metų gegužę JK buvo paskelbta, kad 50 geriausių pasaulio universitetų absolventai galės dirbti JK be darbo pasiūlymo. Šalyje buvo pradėta taikyti nauja Vyriausybės sukurta didelio potencialo asmenų viza, kuria kviečiami kreiptis absolventai, baigę universitetus, įtrauktus į „*Times Higher Education*“ pasaulio universitetų reitingus, „*Quacquarelli Symonds*“ pasaulio universitetų reitingus arba pasaulio universitetų akademinį reitingą. Naujoji viza skirta aukštos kvalifikacijos ir akademinio elito migrantams, leidžianti jiems ieškoti darbo, dirbti laisvai samdomą darbą arba pradėti verslą JK, o kartu su jais galės atvykti ir jų išlaikytiniai. Vyriausybė teigė, kad ši viza palengvins JK įsteigtoms įmonėms ir organizacijoms įdarbinti talentus, kurių reikia, kad jos taptų „pirmaujančiomis pasaulyje“ tokiuose sektoriuose kaip technologijos, skaitmeninės technologijos ar vakcinų gamyba. Asmenys, turintys bakalauro arba magistro laipsnį, gali prašyti dvejų metų darbo vizos, o daktaro laipsnį turintys asmenys gali prašyti trejų metų vizos, jei jų universitetas tais metais, kai jie baigė studijas, buvo įtrauktas į vieną iš 50 geriausių reitingų ir tai įvyko per pastaruosius penkerius metus²⁷.

Jungtinės Amerikos Valstybės

Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ užėmė 5 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse JAV užėmė 3 vietą. IMD instituto sudarytame Pasaulio talentų reitinge JAV užėmė 14 vietą.

Ypatingi gebėjimai yra aukščiausio lygio imigracijos kategorija, skirta asmenims, kurie gali įrodyti, kad yra tarp kelių procentų geriausių savo srities ekspertų savo šalyje arba tarptautiniu mastu. Šiai kategorijai priskiriamos sritys neribojamos. EB-1A žalios kortos kategorija taikoma sportininkams ir treneriams, verslo ir konsultavimo specialistams, menininkams ir atlikėjams bei visų akademinų disciplinų mokslininkams. EB-1A kategorijai nereikalingas darbdavio rėmimas ir nereikia pažymėjimo, kad būtų galima įrodyti, jog nėra minimalios kvalifikacijos JAV darbuotojų, galinčių dirbti šį darbą. Šiai kategorijai reikalingi kolegų iš šios srities specialistų rekomendaciniai laišškai (įskaitant nepriklausomus rekomendacinius laiškus) ir dokumentiniai įrodymai, patvirtinantys, kad pareiškėjas yra vienas iš kelių procentų geriausių šios srities specialistų ir yra pelnęs nuolatinį nacionalinį ar tarptautinį pripažinimą²⁸.

Jei asmuo yra gavęs Nobelio premiją ar panašų labai aukšto lygio apdovanojimą už pasiekimus toje srityje, papildomų įrodymų pateikti nereikia. Tačiau dauguma asmenų turi pateikti išsamesnius įrodymus, patvirtinančius, kad jie atitinka bent tris iš šios kategorijos taisyklėse nurodytų kriterijų:

- gautos premijos ar apdovanojimai už pasiekimus šioje srityje: Tai turi būti apdovanojimai arba premijos, kurioms gauti asmuo buvo atrinktas iš savo kolegų. Studentų apdovanojimai šioje kategorijoje neturi jokios reikšmės;
- narystė asociacijose, kurios reikalauja, kad jų nariai pasižymėtų išskirtiniais pasiekimais. Šioje kategorijoje nėra svarbios profesinės narystės asociacijos, kuriose reikalaujama tik turėti atitinkamos srities diplomą ir mokėti nario mokestį. Šiai kategorijai priskiriama atrankinė narystė, pavyzdžiui, Nacionalinėje mokslų akademijoje;
- paskelbta medžiaga apie asmenį profesiniuose leidiniuose arba pagrindinėse žiniasklaidos priemonėse;
- dalyvavimas vertinant kitų asmenų darbus. Pavyzdžiui, prašymai recenzuoti straipsnius žurnalui arba būti dotacijų komisijos nariu;
- originalus indėlis, turintis didelę reikšmę šiai sričiai;

²⁶ UK Government. *Apply for the Global Talent visa*: <https://www.gov.uk/global-talent>

²⁷ UK Government. *High Potential Individual (HPI) visa*: <https://www.gov.uk/high-potential-individual-visa>

²⁸ Curran, Berger and Kludt Immigration Law. *Overview: Applying for a Green Card Without an Employer Sponsor*: <https://cbkimmigration.com/achievement-based/overview-applying-for-a-green-card-without-an-employer-sponsor/>

- mokslinių straipsnių toje srityje autorystė;
- darbų rodymas parodose ir (arba) vitrinose;
- vadovaujančio ir (arba) kritinio vaidmens atlikimas svarbiose organizacijose;
- didelė alga (palyginti su kitais šios srities atstovais);
- komercinė sėkmė;

Asmenys turi ne tik atitikti tris iš pirmiau nurodytų kriterijų, bet ir įrodyti, kad visi pateikti įrodymai rodo, jog jie yra savo srities lyderiai. Tai galima įrodyti įvairiais būdais, pavyzdžiui, dideliu citavimų skaičiumi, publikacijomis svarbiausiuose tos srities žurnaluose ir įrodymais, kad kiti tos srities specialistai naudoja asmens darbu.

Aukštos kvalifikacijos darbuotojams JAV taip pat siūlo EB-2 NIW tipo žalią kortelę. Norėdami gauti EB-2 NIW žaliąją kortelę, asmenys turi išlaikyti bendrąjį EB-2 tinkamumo testą ir atitikti nacionalinių interesų reikalavimus. Bendrąjį EB-2 tinkamumo testą asmenys gali išlaikyti, jei atitinka 1 iš šių 2 kriterijų²⁹:

- turi aukštąjį išsilavinimą (magistro arba daktaro laipsnį) arba jam lygiavertį (bakalauro laipsnį ir 5 metų patirtį);
- yra įrodę išskirtinius gebėjimus savo srityje.

Kriterijų atitinkantys asmenys taip pat turi atitikti visus tris nacionalinių interesų reikalavimus:

- asmeniui siūlomas darbas turi nacionalinę svarbą arba esminę reikšmę;
- asmuo yra gerai pasirengęs plėtoti jam siūlomą darbą;
- įvertinus visus veiksnius, JAV nacionalinis interesas būtų asmeniui suteikti įprastų darbo vietų reikalavimų išimtį.

Tarp šio tipo žaliosios kortelės privalumų yra išskiriama:

- nereikalingas darbdavio rėmimas. Asmuo savarankiškai gali užpildyti visus dokumentus;
- darbo pasiūlymą galima susirasti vėliau ir nėra reikalaujama turėti konkretų įdarbinimo pasiūlymą;
- skirtingai nuo daugelio kitų su įdarbinimu susijusių žaliosios kortelės kategorijų, asmeniui nereikia atlikti darbo sertifikavimo proceso kad įrodytumėte, jog jūsų profesijos darbuotojų trūksta JAV darbo rinkoje tam, kad galėtumėte pateikti NIW žaliosios kortos paraišką;
- Lyginant su EB-1A žaliosios kortelės tinkamumo reikalavimais, pagal kuriuos reikalaujama pateikti įtikinamus dokumentus, atitinkančius 3 iš 10 „ypatingų gebėjimų“ kriterijų, EB-2 NIW žaliosios kortelės tinkamumo reikalavimai yra mažiau sudėtingi.

EB-1A arba EB-2 NIW žaliąją kortelę gavusių asmenų sutuoktiniai ir vaikai iki 21 metų taip pat gali teikti paraiškas ir gauti žaliasias korteles.

Kanada

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Kanada užėmė 7 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Kanada užėmė 13 vietą. IMD instituto sudarytame Pasaulio talentų reitinge Kanada užėmė 15 vietą. Kanada turi sukūrusi struktūrizuotą ir plačios apimties pasaulinio talentų srauto (angl. *Global talent stream*) programą, pagal kurią kvalifikuotas

²⁹ US Citizenship and Immigration Services. *Employment-Based Immigration: Second Preference EB-2*: <https://www.uscis.gov/working-in-the-united-states/permanent-workers/employment-based-immigration-second-preference-eb-2>

migrantas turi būti remiamas darbdavio, rekomenduojamas pripažinto partnerio ir turėti profesiją, įtrauktą į Kanadai reikalingų profesijų sąrašą. Ši programa įmonėms supaprastina asmenų įdarbinimo procedūras ir talentus leidžia pasamdyti per 10 darbo dienų. 2021 m. pagal šią programą Kanadoje buvo įdarbinta per 5 tūkst. profesionalų³⁰.

Kad įmonė galėtų samdyti užsienio talentus, jos partneriai³¹ turi patvirtinti, kad įmonė atitinka toliau nurodytus tinkamumo kriterijus:

- veikia Kanadoje;
- daugiausiai dėmesio skiria inovacijoms;
- nori ir gali augti arba plėstis;
- siekia užimti unikalią ir specializuotą darbo sektoriaus nišą;
- yra sudarę kvalifikuotą užsienio darbuotoją, kuris gali būti įdarbintas į šią unikalią ir specializuotą darbo vietą.

Unikali ir specializuota darbo vieta Kanadoje yra išskiriama pagal:

- ne mažesnę kaip 38,46 Kanados dolerių per valandą atlyginimą (80 000 Kanados dolerių metinis bazinis atlyginimas) arba lygiavertį atlyginimą vyraujančiam tos profesijos darbo užmokesčiui, jei jis yra didesnis;
- tam reikalingas išplėstinės pramonės šakos žinias;
- tam reikalingą aukštąjį išsilavinimą darbdavį dominančioje specializacijos srityje;
- tam reikalingą ne mažesnę kaip 5 metų patirtį specializuotoje srityje.

Pagal profesiją šiuo metu Kanadoje yra įdarbinami šių sričių profesionalai iš kitų šalių:

- kompiuterių ir informacinių sistemų vadybininkai;
- kompiuterių inžinieriai;
- matematikai ir statistikai;
- informacinių sistemų analitikai ir konsultantai;
- duomenų bazių analitikai ir duomenų administratoriai;
- programinės įrangos inžinieriai ir dizaineriai;
- kompiuterių programuotojai ir interaktyvių programų kūrėjai;
- interneto svetainių kūrėjai;
- kompiuterinių tinklų technikai;
- informacinių sistemų testuotojai;
- vizualinių efektų ir vaizdo žaidimų kūrėjai;
- skaitmeninės medijos dizaineriai.

Liuksemburgas

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Liuksemburgas užėmė 11 vietą šalių grupėje. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Liuksemburgas užėmė 8 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Liuksemburgas užėmė 3 vietą.

Liuksemburgui ypač gerai sekasi pritraukti talentus – šioje subkategorijoje Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse jis netgi užima pirmąją vietą, daugiausia dėl savo išorinio atvirumo, o ypač dėl gebėjimo pritraukti užsienio įmones ir talentus. Liuksemburgo svetinga kultūra, gyventojų atvirumas užsieniečiams ir daugiakalbystė yra pagrindiniai talentus pritraukiantys veiksniai. Šalis taip pat labai gerai išlaiko talentus dėl savo pensijų sistemos, aplinkosauginių rodiklių

³⁰ Moving to Canada. *Global talent stream*: <https://moving2canada.com/global-talent-stream/>

³¹ Partnerių sąrašą galima rasti čia: <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/services/foreign-workers/global-talent/requirements.html#h15>

ir socialinės apsaugos sistemos. Liuksemburgas taip pat pasižymi gerais rezultatais pažangiųjų technologijų, tokių kaip *fintech*, *healthtech* ir *medtech*, srityje³².

Trečiųjų šalių aukštos kvalifikacijos piliečiams Liuksemburge taikoma standartinė imigracijos procedūra – prieš atvykstant į šalį reikia užpildyti reikiamus dokumentus, o po atvykimo atlikti visas reikiamas procedūras, kad asmeniui būtų išduota ES mėlynoji kortelė.

Norint privilioti aukštos kvalifikacijos darbuotojus į Liuksemburgą įmonės dažnai padengia jų persikėlimo, apgyvendinimo, kelionių, vaikų mokymo ar kitokios išlaidas. Aukštos kvalifikacijos darbuotojų perkėlimo išlaidoms, kurias patiria darbdavys, taikoma speciali mokesčių sistema. Pagal šią specialią apmokestinimo tvarką šios išlaidos gali būti įtraukiamos į veiklos sąnaudas. Aukštos kvalifikacijos darbuotojas, įdarbintas arba komandiruotas į Liuksemburge esančią įmonę, tam tikromis aplinkybėmis ir ribotą laikotarpį gali būti visiškai arba iš dalies atleistas nuo mokesčių tiesiogiai susijusias su persikėlimu į Liuksemburgą³³.

Nyderlandai

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Nyderlandai užėmė 8 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Nyderlandai užėmė 6 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Nyderlandai užėmė 9 vietą.

Nyderlandai teikia vieno langelio principo vyriausybines paslaugas, padedančias pareiškėjams apsigyventi, gauti išsilavinimą ir sveikatos priežiūrą. Be to, Nyderlandai pritraukia talentus teigiamomis paskatomis ir mažesniais mokesčiais.

Svarstant aukštos kvalifikacijos asmens prašymą Nyderlandų vyriausybė kreipia dėmesį į pilietybę, darbo užmokestį, atsivežamus specifinius įgūdžius ir būsimą darbovietę. Aukštos kvalifikacijos migrantams šalyje yra taikomos šios lengvatos:

- aukštos kvalifikacijos migrantams netaikomi kalbos mokymosi reikalavimai imigrantams, kurie Nyderlanduose vadinami pilietine integracija;
- aukštos kvalifikacijos migrantams gali būti taikoma 30 proc. pajamų mokesčio lengvata pirmuosius 5 darbo metus. Tai yra laikoma kompensacija už papildomas išlaidas, kurias gali patirti darbuotojai, persikėlę dirbti į naują šalį;
- darbdavys kreipiasi į valstybines institucijas dėl leidimo gyventi Nyderlanduose suteikimo migranto šeimos nariams.

Portugalija

Portugalija reitinguose neužima aukštų vietų, tačiau pokyčiai, siekiant pritraukti talentus, pradėti įgyvendinti ir čia.

Nuo 2019 m. pradžios Portugalijoje tapo lengviau įdarbinti kvalifikuotus darbuotojus iš užsienio, nes pradėta įgyvendinti Portugalijos technologijų vizų programa, kuri palengvina ne ES piliečių įdarbinimą, supaprastina procesus ir pagreitina dokumentų nagrinėjimą. Technologijų vizos programa siekiama stiprinti ir internacionalizuoti Portugalijos startuolių ekosistemą, prisidėti prie jos augimo ir matomumo užsienio rinkose, kad ji užimtų svarbią vietą pasaulyje. Pritraukdama kvalifikuotus talentus iš ES nepriklausančių šalių, Portugalija gauna naudos iš žinių ir praktinės patirties perdavimo, taip prisidedama prie vietos gebėjimų ir žmogiškųjų išteklių stiprinimo. Be kitų priemonių, Portugalija tampa vis patrauklesnė pradedančiosioms įmonėms, kurios ieško geriausios

³² Luxembourg. GLOBAL TALENT COMPETITIVENESS INDEX:

<https://luxembourg.public.lu/en/invest/competitiveness/talent-competitiveness.html>

³³ Guichet.lu. Taxation, Benefiting from the tax regime for highly skilled and qualified workers (impatriates):

<https://guichet.public.lu/en/citoyens/impots-taxes/activite-salariee-resident/salarie-hautement-qualifie/exoneration-hautement-qualifie.html>

šalies savo bendrovėms steigti Europoje, ir siūlo joms sklandų būdą perkelti savo komandas ir išteklius į Portugaliją.

Į Portugaliją norintys atvykti asmenys turi pirma gauti vietns iš Portugalijoje veikiančių technologijų vizos programos dalyvių darbo pasiūlymą. Radus darbą, kompanija sutvarko visus reikiamus dokumentus ir padeda gauti vizą persikėlimui gyventi ir dirbti į Portugaliją³⁴.

Suomija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Suomija užėmė 18 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Suomija užėmė 8 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Suomija užėmė 7 vietą.

Suomija turi stiprų migrantų įkurdinimo tinklą, skirtą kvalifikuotiems migrantams, o savo talentų programai taiko ne tik finansines, bet ir kitas paskatas. Pavyzdžiui, migrantams ir talentams suteikiama galimybė naudotis švietimo paslaugomis, įskaitant tarptautines mokyklas. Migrantams suteikiamos angliškai kalbančių vaikų priežiūros paslaugos. Suomija orientuojasi į pasaulinius talentus, kurių demografinis amžius yra aukštesnis, o šie į šalį atvyktų su visomis šeimomis.

Remiantis Suomijos vyriausybės 2019–2023 m. programa, šalis siekia, kad į Suomiją atvyktų 30 000 kvalifikuotų talentų, po 10 000 kasmet. Talentų skatinimo programa yra skirta vyresniųjų specialistų, aukštos kvalifikacijos darbuotojų, studentų ir mokslininkų imigracijai skatinti. Programa yra skirta užtikrinti Suomijos augimą ir technologinę plėtrą svarbiausiuose augančiuose sektoriuose. Ji taip pat yra skirta sektoriams, kuriuose trūksta darbo jėgos³⁵. Programai kasmet yra skiriamas didesnis nei 14 mln. eurų biudžetas.

Po pandeminiu laikotarpiu Suomijos vyriausybė paskelbė apie šiuos talentų pritraukimo programos prioritetus, kuriuos šiuo metu yra stengiamasi įgyvendinti³⁶:

- išlaikyti Vyriausybės programoje numatytą vidutinį vieno mėnesio laikotarpį, per kurį turi būti išnagrinėtas prašymas leisti gyventi šalyje darbo pagrindu. Tokiu pačiu spartumu nagrinėti ir paraiškas dėl leidimo studijuoti ir vykdyti mokslinę veiklą;
- toliau plėtoti tarptautinį įdarbinimo modelį. Sutelkti pastangas į tarptautinės darbo jėgos paklausos ir pasiūlos nustatymo mechanizmo sukūrimą. Toliau modeliuoti Užimtumo ir ekonominės plėtros tarnybų ir centrų vaidmenį. Išanalizuoti, kada pradėti veiklą tarptautinio įdarbinimo bandomųjų projektų pradžia, atsižvelgiant į užimtumo situacijos raidą;
- pradines talentų pritraukimo priemones orientuoti į specialistus, studentus ir mokslininkus, akcentuoti skaitmeninių talentų pritraukimo svarbą;
- talentų pritraukimo veikla remti tarptautiniu mastu patrauklių MTEPI (Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros) klasterių kūrimą ir jų sąsajas su pasauliniais tinklais, Suomijai svarbiais universitetais ir mokslinių tyrimų institutais;
- ypatingą dėmesį skirti pagalbai tarptautiniams talentams, jau esantiems Suomijoje, jų įdarbinimui, įmonių ir tarptautinių talentų pažinčių užmezgimui;
- tęsti profesinio gyvenimo įvairovės programą ir stiprinti darbdavių gebėjimus ir kompetenciją talentų atrankos valdymo srityje;
- palengvinti įsikūrimo procesus plėtojant viešąsias paslaugas ir sutuoktinių programas;
- toliau plėtoti pritrauktiems talentams paslaugų struktūrą, komunikaciją ir stebėseną;
- tęsti priemones skirtas kovoti su užsieniečių darbo jėgos išnaudojimu;

³⁴ GrowIN Portugal. 10 Things To Know About Portugal Tech Visa: <https://www.growinportugal.com/10-things-to-know-about-portugal-tech-visa/>

³⁵ Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland. Talent boost: <https://tem.fi/en/talent-boost-en>

³⁶ Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland. The Talent Boost Programme: <https://tem.fi/documents/1410877/0/The+Talent+Boost+programme.pdf/6e2c54e9-1efd-c5b8-3c4a-c497a414417f/The+Talent+Boost+programme.pdf?t=1617107068334>

- pradėti rengti veiksmų planą, kuris leistų nustatyti darbo jėgos migracijos sistemą, prioritetus ir priemones, nepriklausomai nuo verslo ciklo svyravimų ir pasikeitimų Vyriausybėje.

2020 m. pabaigoje Suomija pranešė apie schemas „Suomis per 90 dienų“ įgyvendinimą ir per mėnesį sulaukė daugiau kaip 5,3 tūkst. technologijų sektoriaus darbuotojų, kurie su šeimomis norėtų trims mėnesiams atvykti į Suomiją ir išbandyti gyvenimą šioje šalyje, paraiškų. Atrinktiems kandidatams (tokių buvo 13) 2021 m. trims mėnesiams buvo suteikti visi reikalingi dokumentai, pasiūlytas būstas, mokykla ar darželis vaikams, nuotolinio darbo sąlygos, supažindinimas su technologijų centrais ir tinklais Helsinkyje ir jo apylinkėse bei suteikta pagalba norėjusiems gauti leidimą šalyje gyventi nuolat³⁷. Daugiau kaip pusė programos dalyvių liko gyventi ir dirbti Suomijoje pasibaigus trijų mėnesių laikotarpiui, o du iš jų įkūrė savo įmones. Programa yra vėl vykdoma ir šiais metais. Greitu metu į Suomiją trims mėnesiams persikels 15 profesionalų³⁸.

Pasaulyje pirmaujanti Suomijos aukštojo mokslo sistema siūlo daugiau kaip 500 angliškai dėstomų bakalauro ir magistro studijų programų 13 universitetų ir 22 taikomųjų mokslų universitetuose. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad universitetinis išsilavinimas Suomijoje yra visiškai finansuojamas valstybės, net ir studentams iš ES/EEE šalių ar Šveicarijos.

Švedija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Švedija užėmė 2 vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Švedija užėmė 5 vietą, o IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Švedija užėmė 2 vietą.

Nors Švedijos rezultatai pasauliniuose reitinguose yra itin aukšti, Vyriausybės užsakyta šiemet parengtoje ataskaitoje teigiama, kad Švedija neturi tarptautinės talentų pritraukimo strategijos ir šalyje nėra oficialios koordinavimo struktūros šiai problemai spręsti³⁹. Ataskaitoje nurodoma, kad Švedijos nacionalinės pastangos pritraukti darbo jėgą iš kitų šalių yra labai menkos, palyginti su kaimyninėmis šalimis. Šiuo metu Švedijos vyriausybė kasmet investuoja apie 10 mln. Švedijos kronų tarptautinei darbo jėgai pritraukti, o didžioji šio finansavimo dalis yra laikinos priemonės. Dalis šių lėšų skiriama Švedijos inovacijų agentūrai „Vinnova“ ir nacionalinei prekybos ir investicijų skatinimo agentūrai „Business Sweden“.

Praėjusiais metais „Business Sweden“ sukūrė Švedijos technologijų ekosistemos platformą, kurioje pateikiama informacija apie pradedančiąsias ir besiplečiančias įmones. Duomenų bazė yra nemokama ir atvira visiems, ja siekiama padėti sujungti darbo ieškančius talentus su verslininkais, taip pat suvesti investuotojus su startuoliais. Svetainėje skelbiama informacija apie daugiau kaip 5,8 tūkst. startuolių⁴⁰.

Praėjusiais metais dirbtinio intelekto tyrimų centras „AI Sweden“ kartu su trimis partneriais ėmėsi iniciatyvos paskatinti šioje srityje dirbančius talentus atvykti į Švediją. Žmonėms buvo siūloma 18 mėnesių trukmės programa, kurios metu asmuo praleistų po 6 mėnesius dirbdamas pas kiekvieną iš programos partnerių. Žmonėms žadėta suteikti atlyginimą ir apgyvendinimą. Reikalavimai – aukšti gebėjimai, magistro laipsnis su dirbtiniu intelektu susijusioje srityje ir iki 3 metų siekianti darbo patirtis⁴¹.

³⁷ The Guardian. *Thousands apply to be a Finn for 90 days in migration scheme*:

<https://www.theguardian.com/world/2020/dec/25/thousands-apply-to-be-a-finn-for-90-days-in-migration-scheme>

³⁸ Helsinki Partners. *90 day Finn programme*: <https://www.helsinkipartners.com/90-day-finn/>

³⁹ Future Place Leadership. *Nationell samordningsmodell för attraktion och mottagande av internationell kompetens*: <https://www.teknikforetagen.se/globalassets/rapporter/kompetensforsorjning/forstudie---nationell-samordningsmodell-for-attraktion-och-mottagande-av-internationell-kompetens.pdf>

⁴⁰ Techarenan News, *Experts say Sweden's efforts to attract international talent are severely lacking*: <https://www.techarenan.news/2022/03/31/experts-say-swedens-efforts-to-attract-international-talent-are-severely-lacking/>

⁴¹ AI Sweden, *Attracting international talent*: <https://www.ai.se/en/news/attracting-international-talent>

Švedija garsėja savo atvirumu tarptautinei bendruomenei ir jos švietimo sistema nėra išimtis. Švedijoje studijuoja žmonės iš viso pasaulio – čia yra daugiau kaip 1 000 studijų programų, kurios yra dėstomos tik anglų kalba. Švedijos valstybinių universitetų studentams, kurie yra ES/EEE, kitų Šiaurės šalių ar Šveicarijos piliečiai, už bakalauro ir magistro studijas mokėti nereikia. Doktorantūros studijos nemokamos visiems užsienio studentams, nepriklausomai nuo jų kilmės šalies⁴².

Šveicarija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Šveicarija užėmė trečiąją vietą. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse šalis užėmė pirmąją vietą. IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Šveicarija pastaruosius 6 metus užima pirmąją vietą.

IMD instituto ekspertai pabrėžia, kad Šveicarijos rezultatai yra labai geri dėl valstybės išlaidų švietimui, pameistrystės įgyvendinimo, prioriteto darbuotojų mokymams ir bendro sveikatos sistemos veiksmingumo. Be to, gyvenimo kokybė ir darbo aplinka yra labai patraukli žmonėms. Manoma, kad pragyvenimo išlaidos ir pajamų mokestis atgraso nuo tarptautinių talentų pritraukimo į Šveicariją. Nepaisant to, šalis yra patraukliausia, kai kalbama apie darbo užmokestį aukštojo mokslo sektoriuje ir vadovaujančiose pareigose⁴³.

Šių metų kovą Šveicarijos vyriausybė paskelbė apie priemones, kuriomis palengvins kvalifikuotų darbuotojų iš išsivysčiusių trečiųjų šalių (Indijos, Kinijos, Jungtinės Karalystės, JAV) įdarbinimą. Prieš siūlydamos darbo vietą kandidatui iš užsienio, įmonės paprastai privalo įrodyti, kad nėra šveicarų, kurie galėtų ją užimti. Tačiau pagal naujas taisykles šis reikalavimas netaikomas toms pramonės šakoms, kurios gali įrodyti, kad joms sunku įdarbinti geriausius darbuotojus, nes labai trūksta aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Įmonėms taip pat nebereikės įrodinėti, kad jų pageidaujamas kandidatas turi nustatytą išsilavinimo lygį, prieš išduodant leidimą atvykti į šalį dirbti ir gyventi. Trečiasis pakeitimas palengvins užsienio darbuotojams galimybę išėjus iš darbo pradėti savarankišką veiklą⁴⁴.

Vokietija

EBPO 2019 m. „Talentų patrauklumo rodikliuose“ Vokietija užėmė 12 vietą šalių grupėje. 2021 m. Pasauliniame talentų konkurencingumo indekse Vokietija užėmė 14 vietą. IMD instituto sudaromame Pasaulio talentų reitinge Vokietija užėmė 10 vietą.

Šalyje nuo 2020 m. kovo įsigaliojo kvalifikuotų darbuotojų imigracijos įstatymas. Kvalifikuotų darbuotojų imigracijos įstatymas palengvina atvykimą į šalį ir apsigyvenimą joje. Kvalifikuoti darbuotojai, turintys profesinį ar akademinį išsilavinimą, gali verstis profesine veikla, kuriai jie turi kvalifikaciją. Tai taip pat reiškia, kad galima įsidarbinti giminingų profesijų srityje. Be to, kvalifikuoti darbuotojai, turintys akademinį išsilavinimą, gali verstis ne tik tomis profesijomis, kurioms reikia aukštojo mokslo diplomo. Jie taip pat gali dirbti kitose kvalifikuotose profesijose, kurios patenka į kvalifikacijos specializacijos kontekstą ir kurioms paprastai reikalingas profesinis, neakademinis išsilavinimas. Turėdami konkretų darbo pasiūlymą ir pripažinę savo kvalifikaciją, profesinį išsilavinimą įgiję trečiųjų šalių kvalifikuoti darbuotojai dabar gali dirbti visose profesijose, kurioms jie turi kvalifikaciją. Jie nebėra apriboti konkrečiomis trūkstamomis profesijomis. Be akademinį specialistų, į Vokietiją ieškoti darbo dabar gali atvykti ne tik akademinį išsilavinimą

⁴² Tuition Fees and International Scholarships in Sweden: <https://www.mastersportal.com/articles/356/tuition-fees-and-international-scholarships-in-sweden.html>

⁴³ SME Portal. Swiss economy has potential to attract brains from around the world:

<https://www.kmu.admin.ch/kmu/en/home/New/news/2022/swiss-economy-has-potential-to-attract-brains-from-around-the-world.html>

⁴⁴ Swissinfo. Switzerland simplifies process of employing foreign workers: <https://www.swissinfo.ch/eng/switzerland-simplifies-process-of-employing-foreign-workers/47403702>

turintys kvalifikuoti darbuotojai. Tam reikia ne tik pripažinimo, bet ir vokiečių kalbos žinių, atitinkančių ieškomos profesijos lygį. Apskritai reikalaujama, kad vokiečių kalbos žinios būtų bent B1 lygio pagal Bendruosius Europos kalbų metmenis. Atitinkamas asmuo taip pat turi gebėti save išlaikyti. Ieškant kvalifikuotos darbo vietos taip pat galima įsidarbinti bandomuoju laikotarpiu iki 10 valandų per savaitę⁴⁵.

2022 m. liepos mėnesį valdančioji Laisvųjų demokratų partija Vokietijoje pasiūlė planą, kaip į šalį pritraukti daugiau talentų:

- tobulinti imigracijos teisę ir įvesti taškų sistema pagrįstą „galimybių kortelę“;
- suskaitmeninti vizų išdavimą;
- panaikinti profesinių ir švietimo kvalifikacijų pripažinimo kliūtis;
- palengvinti perėjimą nuo prieglobsčio suteikimo procedūros prie reguliarios imigracijos į darbo rinką;
- mažinti biurokratiją darbo jėgos migracijos srityje ir gerinti valdžios institucijų tinklų kūrimą;
- sudaryti sąlygas tarptautinei darbo jėgos migracijai praktikoje;
- skatinti imigracijos į Vokietiją galimybes vykdant kampanijas konkrečiose šalyse;
- įvesti anglų kalbą kaip papildomą administracinę kalbą;
- modernizuoti pilietybės suteikimo tvarką; ir kt.

Vokietijos valdančioji koalicija yra paskaičiavusi, kad kasmet į šalį turėtų atvykti apie 400 tūkst. kvalifikuotų migrantų, kad būtų patenkintas darbuotojų poreikis ir vis didesnei daliai vokiečių išeinant į senatvės pensiją, šalies ekonomika nepatirtų trikdžių. Siekiant padidinti Vokietijos patrauklumą valdančioji koalicija pakėlė minimalų valandinį atlyginimą šalyje iki 12 Eur

Valstybiniuose universitetuose Vokietijoje už bakalauro ir magistro studijas mokėti nereikia (išskyrus atvejus, kai asmuo ketina studijuoti magistrantūroje, kurioje mokytųsi kitą dalyką nei bakalauro studijose). Vokietijos nemokamo mokslo sistema gali naudotis visi užsienio studentai, nepriklausomai nuo jų kilmės šalies. Vienintelė išimtis – Badeno-Viurtembergo federalinė žemė, kurioje 2017 m. pabaigoje buvo vėl įvestas 3000 eurų per metus mokestis už mokslą ne ES/EEE šalių studentams.

Dauguma Vokietijos universitetų yra valstybiniai, todėl studentams reikia mokėti tik administracinį mokestį, kuris paprastai svyruoja nuo 100 iki 350 eurų už semestrą. Šis mokestis padengia administracijos darbo išlaidas. Tiesa, nemokamo išsilavinimo galimybė taip pat turi išimčių. Jei asmuo studijų nebaigia laiku ir studijuoja Brėmene, Žemutinėje Saksonijoje, Saro krašte, Saksonijoje-Anhalte arba Tiuringijoje, jam gali tekti susimokėti už mokslą.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus

Patarėjas Giedrius Kanapka

Tel. (8 5) 239 6874, el. p. giedrius.kanapka@lrs.lt

⁴⁵ Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. *Fachkräfteeinwanderungsgesetz*:

<https://www.bamf.de/SharedDocs/Meldungen/DE/2021/210301-am-fachkraefteeinwanderungsgesetz.html?nn=283120>
https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl119s1307.pdf%27%5D_1658817905632

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą. Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2022